

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นระบบที่ใช้สำหรับการสื่อสารและถ่ายทอดความคิด ข่าวสาร ความรู้สึกจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง ภาษาเป็นพื้นฐานพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ มนุษย์จะประสบความสำเร็จด้านต่างๆ ในชีวิตมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ภาษาและภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ และทักษะใหม่ๆ ด้วย เพราะถ้าบุคคลไม่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาแล้วความรู้ด้านอื่นๆ ของบุคคลนั้นก็จะถูกปิดกั้นไปด้วย ดังนั้นถ้าสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี ก็ย่อมทำให้การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ติดตามไปด้วย โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 0 - 6 ปี ยังเป็นช่วงวัยที่เริ่มต้นการเรียนรู้ และพัฒนาการที่จะรับสิ่งต่างๆ เข้ามาในชีวิตได้โดยง่าย จึงเป็นวัยที่สมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นการปูพื้นฐานทางการศึกษาให้กับเด็กเพื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อรับใช้สังคม และชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี

สังคมปัจจุบันเป็นยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้มนุษย์ติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ภาษาจึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญและมีบทบาทต่อมนุษย์มาก เพราะภาษาเป็นเครื่องมือและเป็นทักษะสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน (หรรษา นิลวิเชียร, 2535 : 7) การพัฒนาทักษะภาษาต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การพูด ฟัง อ่าน และเขียนที่พัฒนาไปพร้อมๆ กัน (เยาวพา เดชะคุปต์, 2528 : 50)

การเขียนจัดเป็นทักษะทางภาษาที่มีความจำเป็นมาก เพราะการเขียนเป็นการสื่อความหมายที่สำคัญที่เชื่อถือได้ และมีอิทธิพลมากที่สุดการเขียนเป็นเครื่องสื่อความหมายและถ่ายทอดความคิด และนอกจากนั้นการเขียนยังเข้าไปมีบทบาทสำคัญในวงการศึกษาทุกแขนง การเรียน การสอนทุกวิชาต้องอาศัยการเขียนเป็นสื่อในการแสวงหา และถ่ายทอดความรู้ แต่ถ้าเด็กคนใดไม่มี ความสามารถในการเขียนแล้ว เด็กคนนั้นก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้เลย ดังนั้น ในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยเฉพาะในระดับที่เริ่มต้นฝึกเขียนคือ ระดับเด็กปฐมวัยนี้ จึงสมควรที่จะได้รับความเอาใจใส่เป็นอย่างมาก และยังเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาในการฝึกค่อนข้างมาก (สุภาวดี ศรีวรรณะ, ม.ป.ป. : 107)

ความสามารถด้านการเขียนเป็นหนึ่งใน 4 ทักษะ ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และ

ในระยะเริ่มต้นการเขียนเพื่อการสื่อสาร เด็กจะคิดแบบเขียนของตนขึ้น (Invented Spelling) และภาวิณี แสันทวีสุข (2538 : 91 - 93) ได้ศึกษาชุดการพัฒนาประสบการณ์เขียนร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า เด็กมี ผลสัมฤทธิ์ในการเขียน ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และด้านความซับซ้อนของความหมายสูงขึ้นจากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเขียนให้กับเด็กไปเพื่อพัฒนาภาษาเด็กได้เขียนอย่างมีความหมายตามที่ตนคิด มีความสุขในการเขียน ตอบสนองต่อการเรียน และความสนใจของเด็กโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการส่งเสริมทักษะการเขียนให้แก่เด็กปฐมวัย กิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนอง ความต้องการของเด็ก และการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการฝึกการเขียน แบบปฏิบัติการ (Writing Workshop) ซึ่งการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้จะเปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาพอเพียงในการวางแผนการเขียน สร้างสรรค์งานเขียนตามจินตนาการและเป็นไปตาม ความสมัครใจ หัวข้อที่ใช้ในการเขียนจะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เด็กสามารถที่จะแก้ไขงานเขียนของตนได้ สามารถปรึกษาเพื่อนและครูได้ เมื่อเด็กเขียนงานเสร็จแล้วจะเปิดโอกาสให้เด็กออกมาเล่าขั้นตอน วิธีการเขียนให้เพื่อนซักถามข้อสงสัย คอมส์ (Combs. 1996 : 175) กล่าวว่า ครูประเมินพัฒนาการเขียนจากงาน (task) ที่ได้รับการออกแบบ ไว้อย่างเหมาะสมครอบคลุม และสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอน เป็นไปตามหลักการประเมินตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงของเด็ก

จากสภาพปัญหา และความสำคัญของการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเขียนแบบปฏิบัติการต่อเด็ก ที่เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้คิดเอง ลงมือปฏิบัติการด้วยตัวเอง และได้มีการประเมินตนเอง ถือเป็นกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก การจัดกิจกรรมแบบนี้จะส่งเสริมให้เด็กรักการเขียน และเขียนสื่อสะท้อนความคิด ซึ่งจะเป็นผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในชีวิตจริงของเด็ก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องผลการใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการที่มีต่อพัฒนาการเขียน ของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการที่มีต่อพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเขียนโดยใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการ ก่อนเรียนกับหลังเรียนของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัย ไว้ดังนี้
การใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการทำให้พัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ตัวแปรต้น คือ วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการ ซึ่งในแต่ละแผนประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้
 - 1.1 ชั้นสร้างหัวข้อการเขียน
 - 1.2 ชั้นวางแผน
 - 1.3 ชั้นฝึกเขียนแบบปฏิบัติการ
 - 1.4 ชั้นแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน
2. ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอนุบาลกิตติกร อำเภอกันตัง จังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียน ทั้งหมด 93 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอนุบาลกิตติกร

อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากห้องเรียนอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องจาก ทั้งหมด 3 ห้องเรียน ได้นักเรียนห้อง 2/2 จำนวน 33 คน จากนั้นจึงทำการทดสอบนักเรียนทั้งห้อง เพื่อเลือกนักเรียนที่มีพัฒนาการเขียนในชั้นที่ 1 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

2. ขอบเขตของตัวแปร

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ไว้ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการ ซึ่งในแต่ละแผนประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้

2.1.1 ชั้นสร้างหัวข้อการเขียน

2.1.2 ชั้นวางแผน

2.1.3 ชั้นฝึกเขียนแบบปฏิบัติการ

2.1.4 ชั้นแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน

2.2 ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

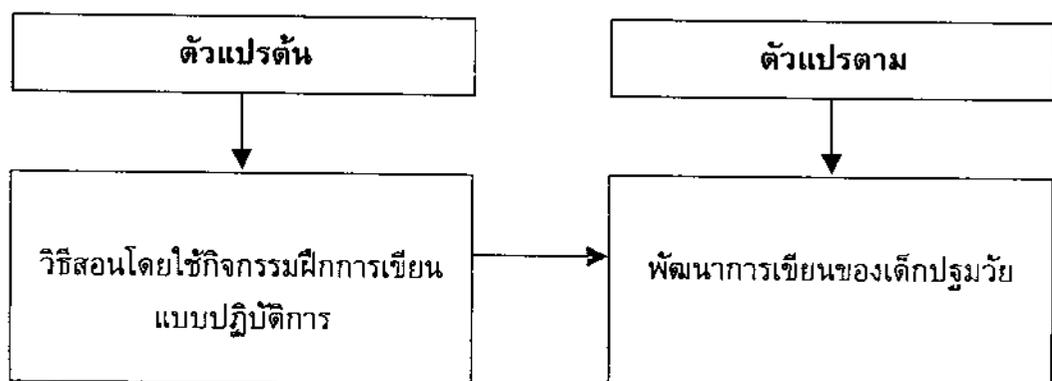
3. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตของเนื้อหา ที่ใช้สอนในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกำลังเรียนในสัปดาห์นั้นๆ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

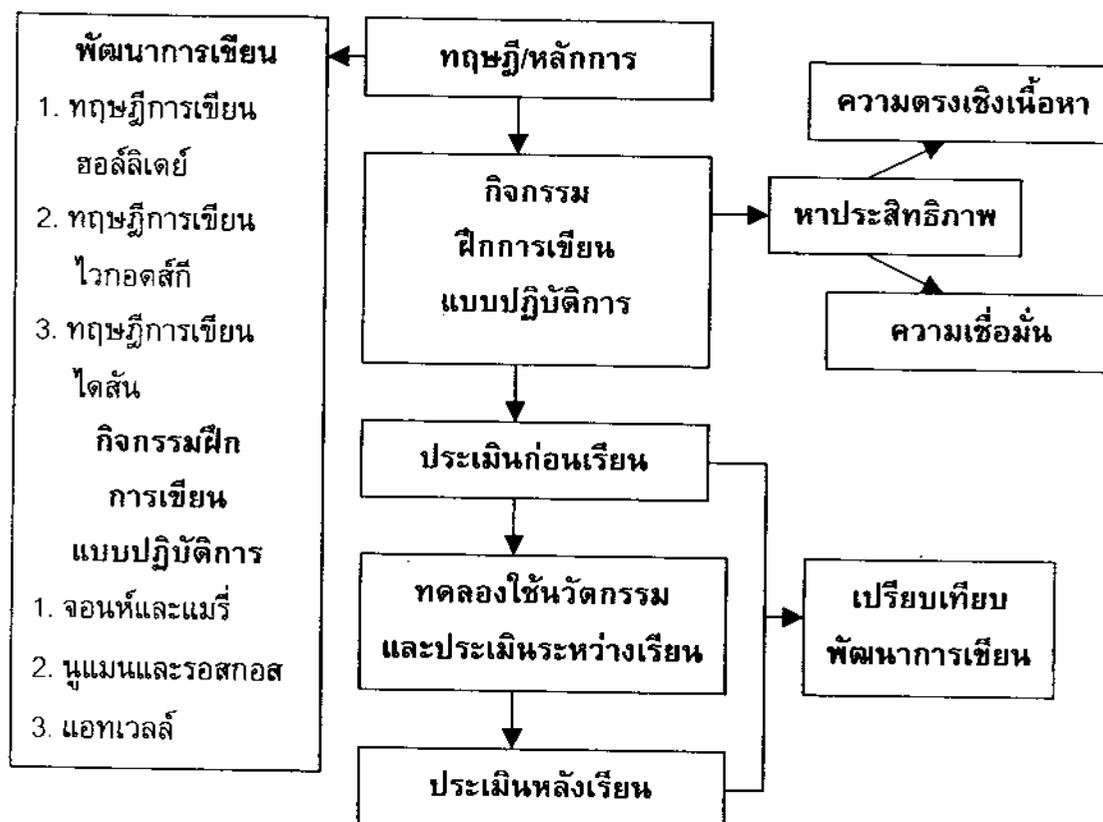
การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยทำการวิจัย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ละ 4 วัน วันละ 50 นาที ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 09.30 - 10.20 นาฬิกา ระหว่างเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม รวม 32 ครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระบวนการในการวิจัย



ภาพที่ 1.2 กระบวนการในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ให้เวลาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมในการฝึกการเขียน โดยมีขั้นตอน 4 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นสร้างหัวข้อการเขียน คือ เด็กและครูร่วมกันคิดหัวข้อการเขียนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เพื่อใช้เป็นหัวข้อฝึกการเขียน

1.2 ขั้นวางแผน คือ เด็กจะวางแผนการเขียนของตน โดยอาจร่วมวางแผนกับเพื่อนหรือครู ครูจัดบันทึกการวางแผนการเขียนของเด็กไว้ทุกคน

1.3 ขั้นฝึกเขียนแบบปฏิบัติการ คือ เด็กลงมือเขียนงานของตนตามที่ได้วางแผนไว้ หรืออาจจะเขียนคลาดเคลื่อนจากที่วางแผนไว้ได้ สามารถปรึกษาเพื่อนและครูได้ แก้ไขปรับปรุงงานเขียนได้ตามเวลาที่กำหนด

1.4 ชั้นแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน คือ เด็กออกมาเล่าถึงผลงานเขียนของตนให้เพื่อนและครูฟัง จากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อน และครูซักถามข้อสงสัย

ในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ชั้นนี้ครูควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กวางแผน ชี้แนะให้คำปรึกษา ให้แรงเสริมทางบวก เพื่อให้เด็กกล้าที่จะเขียนตอบคำถาม สอบถามความต้องการของเด็ก กระตุ้นให้เด็กอธิบายงานเขียนของตน เขียนชื่อเด็ก และคำอธิบายงานเขียนของเด็กลงในผลงาน และอำนวยความสะดวกต่างๆ

2. พัฒนาการเขียน หมายถึง ความสามารถทางการแสดงออกในการเขียน ที่ประเมินเป็น 5 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นขีดเขียนแทนเขียน หมายถึง การขีดเขียนเป็นเส้นที่แตกต่างกัน บอกความหมาย ของสิ่งที่ขีดเขียน และเล่าเรื่องราวได้สัมพันธ์กัน

ชั้นที่ 2 ชั้นเขียนตั้งชื่อผลงานด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ หมายถึง การขีดเขียนออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์ต่างๆ บอกความหมายของสิ่งที่ขีดเขียนและเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวได้สัมพันธ์กัน

ชั้นที่ 3 ชั้นเขียนตัวอักษรไม่เลือก หมายถึง การขีดเขียนตัวอักษรที่ไม่สัมพันธ์กับเสียงของคำที่ต้องการบันทึก บอกความหมายของตัวอักษรที่ขีดเขียนและเล่าเรื่องได้สัมพันธ์กัน

ชั้นที่ 4 ชั้นเขียนด้วยการคัดลอกคำ หมายถึง การขีดเขียนด้วยการคัดลอกคำจากต้นแบบ บอกความหมายของตัวอักษรที่คัดลอกและเล่าเรื่องราวได้สัมพันธ์กัน

ชั้นที่ 5 ชั้นเขียนโดยสะกดขึ้นเอง หมายถึง การเขียนที่ไม่เป็นคำหรือวลี แต่เป็นเพียงสัญลักษณ์

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยที่เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอนุบาลกิตติกร อำเภอกันตัง จังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ได้กิจกรรมฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการที่มีคุณภาพซึ่งสามารถนำไปใช้กับการเขียนของเด็กปฐมวัย
2. ครูผู้สอนระดับปฐมวัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป